

Num
1.
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27

XXX

21

DE FOEDERIBUS
DISSERTATIONEM POLITICAM
SUB AUSPICIIS DIVINI NUMINIS
MORE INSTITUTOQVE MAJORUM
PRO LOCO

*IN AMPLISS. FACULTATE PHILOSOPHICA
BENEVOLE SIBI ASSIGNATO
P. P.*

M. JO. FRIDERICUS SCHARFIUS,

RESPONDENTE

M. JOHANNE MÜLLERO,
*HAUSVALDÄ-LUSATO, ELECTORAL. ALUMNO
AD D. XXI. MENS. JUNII, HORIS SOLEMNIBUS
VENTILANDAM.*

*WITTEBERGÆ,
LITERIS EXCUDEBAT JOHANNES HAKE,
cl. 13c. LXX.*

575

DE FORTIFICATIONIBUS
DISSERTATIONEM POLITICAM
SUB AUSPICIIS DIVINI NOMINIS
ANGELICAE UNIVERSITATIS MAJORUM
DESSAO LUGO

LEONHARDUS DE WITTE
MAGISTER
LUGO AD RHEINUM
M. JOHANNES SCHARIUS

M. JOHANNES SCHARIUS
HABITANS IN
AD RHEINUM
VENTILANDAM

LITERIS EXCELSISSIMI
SIC. LXX.

QVOD. BENE. VERTAT.

7 E S U S.

ANGELUS. FOEDERIS. DESIDERATISS.
DEUS - HOMO.

BENEDICTUS. IN. SECVLA!

HAud abs re nos facturos abitramur, si, animum ad præsens negotium applicantes, nobilissimam hanc, quæ est de Fœderibus, materiã, publicæ solemniqui ventilationi listamus. Labet autem, ne trita violetur methodus, immorari aliquantisper in limine, & quæ circa Nominis rationem observanda veniunt, prælibare. Verborum enim secundum Ictum (a), semper prior, rerum autem posterior debet esse interpretatio, nec nisi fractis hisce putaminibus nucleus unquam gustari poterit.

§. 2. Sanctum itaque ac venerabile Fœderis Nomen quod concernit, manasse illud quam plurimi putant à Fide (b); quia, ut in omni contractu, præsertim bonæ fidei (c), integra & bona fides requiritur; ita & in Fœdere (d). Et non modò fides inviolata, sed & ab omni suspitione remota (e). Unde ab Ennio quoque *Fidus* dictum fuisse testatur VARRO (f). Ex quo post non sine causa factum Fœdus videri poterat, quod Antiqui pro i sapissimè uterentur, uti in libello suo, frugis sane eximia, de usu antiquæ locutionis, docet AUSONIUS POPMA (g). Alii

A 2

dedu-

- (a) Arg. l. 1. ff. de just. & jur. Reimking. de Regim. Sec. & Eccl. lib. 1. class. 1. c. 1. pro
(b) Bodin. lib. 5. de Republ. c. 6. in pr.
(c) l. 3. C. de resc. Vend.
(d) Seneca l. 1. Ep. 8.
(e) Livius l. 22. Herod. l. 1. c. 8. histor. C. Vicciardinus lib. 2. Hist.
(f) Varr. l. 4. LL. pag. 22.
(g) Aus. Popm. l. 1. c. 2. pag. 17.

(h) *Zastus l. 2.*
§. 6. ita leges,
mn. 19. ff. de o-
rig. Jur. Bodi-
mus dist. loc.
(i) *Liv. lib. 1.*
§. 24.

(k) *Polydorus*
Vergilius de
invent. rer. lib.
2. c. 15. Alex. ab
Alex. lib. 5.
gen. dier. c. 3.
Schönborn. lib.
4. c. 35.

(l) *vid. Cluten.*
in fasc. para-
doxar. th. 19.
lit. B. Langius
in Polyanth.
pag. m. 435.

V. Varemund.
def. c. 3. n. 17.
(m) *S. Pagnin*
in Thesauro
Ling. Sanct.
pag. m. 332.
Buxtorf. in
Lex. Ebr.

Chald. p. m. 82.
(n) *Förster. in*
Dictin. Ebr. in
Voc. פָּרַח.
(o) *For. Ro-*
man. part. 2.
pag. m. 269.

B. Buchnerus
in Thesauro
Fabr. Emend.
pag. 392.

(p) *V. Glaz. in*
Philol. Sac. &
B. V. Valther.
in Harmon.
Biblo ad loc. all.

deducunt ab adverbio *foede & caedendo* (h), quia apud Romanos ad foedera facienda utrinque Feciales adhibebantur, qui firmato foedere porcum caedebant filice, ejusmodi exitium imprecantes capiti illius qui prior foedus violasset (i). Hic tamen modus pangendi foedus non fuit unus idemque semper, sive varios populos alios, sive ipsum Romanum spectemus; alibi enim alium ritum fuisse adhibitum constat (k). Quidam à *Fecialibus*, i. e. Sacerdotibus, per quos Foedera fiebant, sicut per seculares bella (l). Verum, ut primam derivationem falsitatis non arguimus, ita alteram tertiamque illi, & si quae sunt, aliis, praeferrimus.

§. 3. *Ebraei* generale nomen habent פָּרַח quod significat rem, quam duo vel plures eligunt, & de ea conveniunt: à Rad. פָּרַח *elegit*, quia socii prius eligendi, quam diligendi (m). Nonnulli, annotante FÖRSTERO, (n) judicârunt dictum pro פָּרַח à Rad. פָּרַח quæ *scindere*, & cum voce פָּרַח juncta, *ferire & scindere pactum* significat, sicut & ipsi Latini dicunt: *percutere seu ferire foedus*: (o) Phrasi sumtâ à vetustissimo ritu, qui circa pacta servabatur, & descriptus est *Gen. 15.* Ubi Abraham jussu DEI quaedam animalia dissecabat, volentis eò ipso confirmare promissionem & fidem ipsius. Sic illius ritus meminit quoque *Jeremias c. 34.* *Et tradam viros qui transgrediuntur pactum meum, qui non firmaverunt verba pacti, quod sciderunt coram me, cum vitulum scinderent in duas partes, & transirent inter partes ejus.* LXX. Interpp. Ebraicam hanc vocem semper Διαθήκην reddiderunt; quæ testamentum πρώτως notat, duobus exceptis locis, *Deut. IX, 15.* ubi voce μαρτυρία & *1. Reg. X, 11.* ubi voce εντολήs utuntur. Sanè & alia in Scripturis vocabula occurrunt, quæ foedera & pacta significant; sed rariora illa sunt, quare non adscribenda censuimus. (p). *Græcis* communissima vox est συνθήκη, *foedus & pactum* (q), sed in

(q) *Scapula Lex. Græc. Lat. pag. 1626.*

scriptura N. Testamenti non legitur. In Veteri Test. LXX. in versione sua, ea usi sunt, *Esa. XXX. 1. ἐποίησατε καὶ συνθήκας* & διὰ τοῦ πνεύματος & *Esa. XXIX. 15. Dan. XI, 6.* In Novo Test. occurrit vox Διαθήκη, quæ apud Bibliorum Interpp. fœdus & pactum significat. Notandum, inquit HIERONYMUS (r) quod *ἡθήκη* verbum Ebraicum Aquila συνθήκην, i. e. pactum interpretatur: LXX. semper διαθήκην, i. e. testamentum: & in plerisque Scripturarum Locis testamentum, non voluntariè defunctorum sonare, sed pactum viventium *Luc. 1, 72. καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἀγίας αὐτοῦ. Eph. II, 12. καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας.*

§. 4. Apud Latinos idem ferè sonant, *Fœdus, Societas, Amicitia, &c.* Uti cum ex aliis, tum verò vel præcipuè nobis constare potest ex CORNELIO NEPOTE, Scriptore longè majoris præstantiæ, quàm vulgò censetur; qui nunc ea conjungit, tanquam Synonyma, nunc sine discrimine de eadem re jam aliò, jam iterum aliò utitur. (s) FLORUS autem *Commercium* pro fœdere dixit (t). Alii fœdus *Unionem* vocant, præsertim istud Germ. Principum, quod Halæ Svevorum Anno 1610. pactum, de quo *Auctor des Calvinischen Models / & Christ. Ungersdorff. in der Erinnerung von der Calvinisten Art und Feindseligkeit gegen dem H. Röm. Reich.* (u). BESOLDUS, HOENONIUS & PETR. FABER Inducias atque pacificationes pro Synonymis habent: Sed hæ non alio fine fiunt, quàm ut paciscentes se invicem non offendant, nec aliud quàm pacem præstent: Simplicibusque Juris gentium terminis subsistunt, ne alter alterum offendat; in Fœderibus verò auxilium mutuum promitti solet. (x). Galli Inducias *suspension d' armes* dicunt; *Treugas* verò, quæ longiores induciæ sunt, Latinis *Treves*, at Fœdera *alliances* ratione æternæ pacis. Qua de re consulendus omninò THOLOSANUS, inclutæ famæ Jctus (y). Germanis

A 3

voca-

(r) Hieroni in Malach. 5. 1.

(s) Vid. Index Bæclerian. in Voc. Societas, amicitia.

(t) Flor. lib. 3. c. 5. n. 19.

(u) Conf. Goldastus in pol. Imp. Germ. ult. part. Commerc. tract. de pac. Ger. Pag. 15.

(x) Besold. l. 2. Polit. c. 6. §. 1. sect. 2. n. 3. & de fœd. c. 2. n. 5. Henon. th. 7. lit. A. Petr. Fab. lib. 1. Semest. cap. 7.

(y) Tholos. in Syntagm. Juris Univ. lib. 10. de action. Conferatur quoque Ayala de jure & officio bellicis, lib. 1. c. 7. Meisch. rom. 4. decis. 2. n. 88.

vocatur ein Bund und Bunds Einigung/ Hispanis atque Italis *Liga*, quod vocabulum & in Aurea Bulla reperitur, tit. 15.

§. 5. Est porro usus hujus vocis non simplex apud bonos Auctores. Ut compendii rem faciamus, usurpatur I. *Impropriè*, pro certo & à naturâ vel Numine cuilibet attributo ordine, qui abs semet temerè migrari non potest; sic apud VIRGILIUM(x):

(x) Virg. lib. 1.
Georg. 4. 60.

*Continuè has leges aeternâq; fœdera certis
Imposuit natura locis.*

Sed Pater omnipotens —

*— Regemq; dedit (sc. ventis) qui fœdere certo
Et premere, & laxas sciret dare jussus habenas. (z)*

(z) lib. 1. Æ-
neid. 5. 65.

II. *Propriè*; atque sic (1) γενικῶς, ut generatim dicatur de omnibus divinis, humanis, publicis & privatis contractibus, matrimoniis, deditioe &c. Hinc apud Eundem (aa):

(aa) in Ciri 4.
414.

*Ille ego sum Minos, sacro fœdere conjux
Dicta tibi.*

(bb) Flor. lib. 4.
c. 2. num. 13.
(cc) L. 1. c. 1. c.
2. §. 1. 9. p. m.
208.

Neq; alia ratione fœdera matrimonii dixit FLORUS (bb) LIVIUS autem domesticum fœdus matrimonium appellat (cc), & opponit fœderi publico. Deditioem fœdus nominat lib. 9. p. m. 208. Ubi Teates, inquit, Apuli impetrarunt, ut fœdus daretur, neq; ut a quo tamen fœdere; sed indictione populi Romani essent. (2) ἐδικῶς, & speciatim notat illud, quod publicâ autoritate & solenni ritu inicitur; distinguiturque non tantum à contractibus privatorum; sed & à contractibus Regum circa negotia privata. In hac ultima acceptione nostræ considerationis est, & cum Praeceptore nostro Venerando, Dn. D. VVENDELERO (cujus senectuti DEUS benedicat!) nec non cum Arumæo, Haenonio, Besoldo, Avenario, aliisq; Viris Celeberrimis, sic describere placet: Fœdus est pactum publicum inter Principes aut civitates liberas de re quæpiam licitâ & honestâ sibi mutuò præstanda

DEFINITIO.

standa ad Reip. salutem solenniter conventum. (dd). Cum iis ve-
rò minimè pugnabimus, qvi Fœdus conventionem vel etiã
contractum appellitant, qvippe quæ nomina, si rectè intel-
ligantur, illi non disconveniunt. Maluimus tamen in
exponendo genere nomen pacti adhibere, cum & haud
pauca Politicorum, nec non Jctorum, nobis hujus sint au-
tores.

§. 6. His prælibatis, accedim⁹ jã ad Fœdera ipsa, in quorū
tractatione principē assignamus locum iis, qvi contrahe-
re inter se fœdera possunt, qviq; Efficientis nomine ve-
nire plerisq; solent. Et quamvis regulariter quidem pan-
gunt illi, qvi jura Majestatis habent; ac proinde superio-
rem non recognoscunt: ut sunt Imperator, Reges, &c.
(ee). Attamen Electores quoq; , Principes, & alios Im-
perii Romano Germanici Ordines pro generali pace &
quiete fœdera inire posse, constat ex *Aur. Bull. tit. 15. & Re-*
sess. Imper. Immo & Civitates maximè Impe-
riales liberas privilegio isto gaudere extra omnem
controversiã aleam positum putamus per verba A. B. d. c.
15. §. 1. & fœdus Svevicum, cui multæ interfuerunt Civita-
tes approbatum per R. J. 1500. *Von wegen der Städte in*
Schwäbischen Bundt. De Civitatibus autem Hanseati-
cis, (ita forte dictis, quod maxima illarum pars mari ad-
iacet, (ff) quid statuendum multis hæret aqua? an
earundem aliã satis celebre fœdus, justum ac legitimum
censeri debeat? quod antequam enodemus, in anteces-
sum origo hujus Fœderis, sed non aliter quam obiter, levi-
que quod dicitur brachio, excutienda erit. Sunt quidam,
qvi originem hujus fœderis ad tempora vetustissima, ac
ea quidem imprimis, quæ annum Christi millesimum du-
centissimum longè antecedunt, referre contendunt. Ast
quam benè monstrat Illustris & nunquam absque præfati-
one honoris nuncupandus Dn CONRINGIUS (gg), ita ra-
tiocinans: *Quoniam Lubeca cum aliis Vandalicis Civitatibus*
Societatis caput semper audivit, quomodo quæso ultra earum
primor-

(dd) Pl. Re. ad
Excell. D. D.
Vendel. Pol.
sect. 2. cap. 1. §.
9. & 10. A. B. d.
Coll. Pol. disp.
12. th. 2. Haenow.
disp. pol. ult. tit.
2. Besold. Coll.
Pol. class. po-
ster. disp. 6.
EFFICIENTIS
FOEDERUM
CAUSA.

(ee) Braud.
lact. in Epist.
Jurispr. Publ.
c. 1. §. m. 213.
Bornic. de jur.
majest. 125.
Argumento l.
7. ff. de capt. &
post. Ludov.
Rudolph. de su-
prema & absq;
princip. potest.
c. 2. Besold. de
jure fœd. c. 3.

(ff) Vid. V. Veb-
neri Thesaur.
pract. in voce
Hanse
Städte.

(gg) Dn. D.
Conring. in
Exercitiis ad
Urbib. Gera-
man. th. 85.

(hh) *Matth. Stephani de
jurisdic. lib. 2.
part. 2. cap. 3.
p. 2.*
(ii) *VVar. ab
Ehrenb. de
Fæder. cap. 2. n.
44.*
(kk) *Keckerm.
lib. 1. Polit. cap.
24.*
(ll) *Deducunt
hac latius Do-
minic. Aru-
maus de Co-
mit. cap. 4. n.
131. Idem, ad
A. B. disc. 6.
p. 10. Rumelia-
nus ad A. B.
part. 2. dissert.
4. p. 34. J. h.
Limnaus de
Jur. publ. lib. 7.
c. 1. n. 79. seqq.
B. Carpz. de
Leg. Reg. c. 6.
sect. 10. n. 10.
seqq. Dan. Ot-
to de jur. publ.
cap. 11. Johan.
Angl. VVer-
denhagen præ-
fat. part. 1. c.
3. de Rebu-
publ. Hanseat.*

*primordia excurrere origo potest? Cæperunt autem condi seculo
duodecimo declinante, scilicet eo tempore, quo omnis balbica
ora jugum Danicum exiit. Id quod circa annum 1259. contigit.
Ut ita exinde concludere in arduo minimè sit, post annum
sexagesimum hoc fœdus cœpisse. A quo non multum ab-
sunt MATTH. STEPHANI (hh), WAREMUNDUS ab
EHRENBERG (ii), KECKERMANNUS (kk), alii, qui
tempus originis anno 1270. tribuunt. Licitum autem Fœ-
dus hoc esse tradunt Auctores, quorū rationes sequenti-
bus imprimis innituntur. Primum scilicet ex A. B. tit. 15.
constat, clandestinas tantum malitiosasq; subditorum cō-
fœderationes, nō verò pro pace publicā conservanda ini-
tas, qualis & hæc est, illicitas esse. Conservandi verò bo-
ni publici causā fuisse contractam hanc societatem, nemo
non dabit, qui qualis rerum complexus tum, cū coierunt
inter se hæ Civitates Fœdere, fuerit, ex Historia petet. (ll)
Deinde hoc ipsum Fœdus robur atqve auctoritatem à con-
firmatione Caroli IV. aliorumq; Imperatorum accepit.
Accedit quod longo jam temporis privilegio sit munitū.
Reliqua consulto jam præterimus. Qui avet ea scire, a-
deat Præcellentem Dn. M. Theod. Kirchmaierum, Colle-
gam ac Fautorem nostrum æstumatissimum, plenius de
hisce Civitatibus Hanseaticis disserentem.*

§ 7. Sicut autem in pactis omnibus attendenda est
persona, cum qua paciscimur; ita & in Fœderibus, quæ
ex usu Reipubl. esse debent, præprimis in personarum,
cum quibus illa ferimus, qualitates inquirendum est.
Et cum Personæ vel sint Ethnicæ, vel Christianæ, vide-
bimus, quibus cum Christianis fœdera ineunda. In Chri-
stiano, seu Principe jus Majestatis habente, seu Re-
publ. libera, quæ vel ex concessione Principis,
vel ex contractu, vel ex privilegio fœdera | junge-
re potest, primò omnium fortunam & mores: sub
fortuna potentiam & res antegestas ponderemus: illam sa-
ne, quia societates potentiores ad securitatem multum
confe-

conferunt; aliasq; egestas dirimit societates, nihilq; verius illo Bruti Tribunipl. dicto apud Livium: *Unam esse tenuium adversus potentiores securitatis cautionem, ut potentes, si nocere velint, non possint.* Potentiam verò non opes, pecuniam, & divitias tantum interpretamur; sed cū LIPSIO (mm) ea etiam fines imperii, opera, imò virtutes Principis, virosq; comprehendimus, juxta illud DEMOSTHENIS (nn): πόλεως ἔγωγε πλεῖστον ἡγεμῶν συμμάχους, πίσιν, εὐνοίαν. *Civitatis opes duco commilitones, socios, fidem, benevolentiam.*

Namglomerare manum bello, & concurrere in arcem

Cum sociis ardent animi: furor traq; mentem precipitant. (oo).

Quique non mediocri potentia valeant; sed & in proximo habitent (pp). Nunquam enim stabile & diuturnum, quod à remotissimis & invitis promittitur animis. (qq). Et notissimum est dictum Itatorum: *L'acqua lontana non spegne fuoco vicino.* Nam si loci opportunitas absit, non facile in presenti periculo adfulgebit auxilium: quum remoti non ita citò se nobis conjungere possint; & vicinorum animi arctius etiam quasi naturæ vinculo copulati videantur ad mutuum auxilium ac defensionem præstandam (rr) *Res verò gestas etiam intueamur, quomodo & quales se erga alios gerant & gesserint confederatos. Qui enim crudes, perfidi, nihil veri amant, Deum nec timent, nec metuunt, jurisjurandi religionem susque deque faciunt, ab eorum foedere abstinendum est. Verissimum enim est illud CICERONIS (ss): Nulla nobis est societas cum Tyrannis, sed summa distractio; & hoc omne genus pestiferum atque impium, ex hominum communitate exterminandum. Et Divi AMBROSII (tt): Qui fieri potest, ut homini sit amicus, qui Deo fuit infidus?*

§.8. Sub bonis animi comprehendimus animorum conjunctionem & morum convenientiam. Non enim a-

B

micitia

(ss) Cic. offic. 3, c. 6. (tt) Ambros. 3. Offic.

[mm] Lipsius
de magnitud.
Rom. Imper.
lib. 1, c. 3.
[nn] Demosth.
Orat. Philipp.
3.

[oo] Virg. Æ-
neid. 2, 315.
[pp] Aristot.
Rhet. cap. ult.
[qq] Dion. Sic.
lib. 2, c. 7. Hist. lib.
22.

(rr) Choerier
lib. 2. Theophr.
Polit. c. 11. Rec-
ker m. n. dist.
33. Cuius Philof.
96. 18. Ma-
chabell. lib. 2.
de Republ. dist.
1. Besold. lib. 2.
Polit. c. 6. n. 16.
& dist. de fæd.
c. 4. n. 11. El.
Reusner. lib.
3. Stratag. c. 3.
Reinh. König.
part. 1. theatr.
Pol. c. 5, n. 136.

(uu) Melch.
(un. q&ast. Po-
lit. 74.

(xx) Eberh. à
Weihe de
fœd. lib. 1. c. 2.

(yy) Bodin. de
Rep. lib. 5. cap.
6.

(zz) Vid. A-
rum. de Jur.
Publ. discurs.
27. cap. 28.
Bortig de nat.
Jur. Majest. c.
2. th. 16. Heigig
part. 1. q&ast.
11.

(aaa) Petrus
Martyr clas.
4. Loc. C. mm.
cap. 6. n. 23. Al-
beric. Gentil.
lib. 3. de jure
beli cap. 1. j.
Althusius cap.
35. Polit. num.
51. Schönber-
nerus lib. 4.
Polit. c. 36. f.
468. & 469.
Timpler. lib. 4.
Pol. 9. q&ast. 8.

amicitia firma & libertas tuta, ubi animorum exulat con-
junctio (uu). Mores verò Principum aliorum, virtutes
& vitia, item potentiam, quoque vitæ genere delectetur
Princeps, per Legatos ad aliud principale negotium tra-
ctandum missos obiter explorabit, ut svadet EBERHAR-
DUS à WEIHE (xx). Quibus tutius credetur, quàm vul-
gi sermoni & famæ. Si enim his semper fides haberetur,
etiam innocentissimus quisque vel hoc vel illo vitio tra-
duci posset: sicut Electorem MAURITIUM Saxonie Du-
cem, & ALBERTUM Brandenburgicum; hunc Docto-
rem, illum Licentiatum perfidiæ, vulgus appellasse (ut
imprudenter privata licentia scribit BODINUS (yy) scil.
quod Gallo civitates Imperii occupanti in omnibus non
amplius voluerint ad stipulari. (zz). Ad animorum con-
junctionem referimus etiam consensum Religionis, si
non universalem, tamen fundamentalem. Est enim re-
ligionis concordia subditorum & confœderatorum maxi-
mum vinculum, quod corda & voluntates eorum potissi-
mum invicem conciliat & conglutinat: E contra verò nul-
la ex re major animorum & voluntatum distractio, Re-
rum publicarum pernicies nasci potest, quam ex religio-
nis diversitate: Ut ad objectionem SIGISMUNDI III Re-
gis Poloniæ respondit Serenissimus CAROLUS IX. Sve-
corum Princeps hæreditarius Anno 1595. quod habetur
in Exegesi Historica Svecorum pag. 126.

§. 9. Verum enim verò, an cum diversæ Religionis
hominibus aut Principibus salvâ conscientia fœdus inire
liceat, nec ne, id multis verbis disputatum à pluribus jam
dudum est. (aaa). Et habet omninò res non parum diffi-
cultatis. Dividere autem fermè fœdera solent in Ecclesi-
astica, quæ Religionem solam respiciunt: *merè Politica*,
quæ super civilibus rebus ineuntur: & *mixta*; quæ sunt,
defensio religionis, ubi quæri solet, *an in religionis propu-
gnatione impiorum aut hereticorum auxilia flagitanda, an uni-
us Dei subsidiò & ope standam? item in quibus requiritur, ne
errores doctrina, quibus altera confœderatorum pars est im-
mersa,*

mersa, ab ministerio Ecclesiastico taxentur & refutentur. De
primo ultimoque genere statuere Theologorum est, quod
nobis hic arrogare velle nefas est. De societate autem est
merè Civili & Politicâ, si quæstio est, reperimus sanè, eâ
non simpliciter esse interdictum. (bbb). Si enim licitum,
commercia & contractus civiles cum hominibus religio-
nis diversæ exercere, quod summa nos docet necessitas,
cum, ut Poëta canit:

Non tellus eadem parit omnia, vitibus illa

Convenit, hæc oleis, hæc bene farra virent.

Cur non etiam liceret Fœdera cum iisdem inire ad legiti-
mam sui defensionem? Pace enim & tranquillitate cessan-
te, cessant plerumq; commercia. Deinde ex jure natu-
ræ hausimus, quod vim vi repellere liceat. Nam ut di-
versitas Religionis iis, qui injustè opprimuntur, non ob-
staculo est, quò minus secundum jus naturale defensionem
ejus suscipiant, quem injustè ab aliis opprimi vident, ita
etiam nihil impedit, cujuscunq; religionis sit, per quem
nos & nostra defendimus; quo minus illa defensio nomi-
ne juris naturalis veniat. Nec nobis exempla desunt San-
ctorum, qui urgente necessitate cum diversæ religionis
hominibus fœdus percusserunt. Sic Fœdus Jacobus fecit
cum Labano Idololatra (ccc), Josua cum Gibeonitis (ddd),
Salomon cum Rege Hiram (eee), Judas Maccabæus cum
Romanis (fff), Jonathas & Onias cum Romanis & Sparta-
nis (ggg), Romani & Spartani cum Simone (hhh), & Si-
mon cum Romanis. Sed quid antiqua profero exempla,
cùm recentia ubivis obvia sint? quis nescit, Svecos Luthe-
ranos cum Gallis Papistis contra Electorem Brandenburgi-
cum & Imp. Rom. atque Danos terrâ mariq; bella geren-
tes; Lubecenses, Bremenses ac Hamburgenses cum Bata-
vis; Danos cum Hollandis fœdera iniisse? ut pluribus e-
xemplis supersedeant; quorum magna series posset ad-
duci. Collectis autem omnibus omnium rationibus, hæc
earum summa reedit: quòd scilicet liceat cum iis agere, ne-
gotiari, res rationesq; contrahere, commercia exercere,

B 2

& si

(bbb) Grotius
lib. 2. de Jure
Belli & Pac.
cap. 15. §. 8.
seqq. D. Ger-
hardus de Ma-
gist. Polit. sect.
4. §. 154. seqq.
Brochmann.
part. 2. Syst.
Theol. Loc. de
Magistr. Pol.
sect. 6. p. 5013.
& seq. Heif.
Ulr. Hunn. de
part. c. 9. q. 8.
Rein. König. de
h. cap. 5. n. 82.
cum seqq. Be-
sold. de fœd. c.
4. n. 2. & 3.
(ccc) Gen. 31.
v. 44.
(ddd) Jas. 9. v.
15.
(eee) 1. Reg. 5.
v. 12.
(fff) 1. Maccab.
8. v. 20.
(ggg) 1. Macc.
12. v. 1.
(hhh) 1. Macc.
14. v. 18. 20.
& 24.

(iii) *Celeberr.*
Dn. D. V Ven-
deler. in Polit.
pag. m. 620.
Rein King. de
Regim. sec. &
Ecc. l. 2. class.
3. c. 3. n. 33. Dan.
Otto de Jur.
Publ. cap. 11. §.
3. V Vurmser.
Exercit. Acad.
8. q. 6. & 7.
V Var. ab E-
renb. in Medi-
sam. pro Fæd.
A Venar. in
Coll. Pol. disp.
12. th. 5. Kirch-
ner. de Republ.
disp. 17.

(kkk) *Panor-*
mitanus in c.
quod super X.
de voto. Lan-
densis de bello
q. 9. & c. 71.
Corsetti. de pe-
rest. reg. parte
4. q. 33. Affi-
ctus in feude
sit. de pace.
Schrad. in de-
lin. iur. bel.
sonc. 4. Sociny
conf. 20. Ol-
drade. Conf.
70

& si quæ prætereâ civilem statum attinent: auxilia verò eorum, nisi urgente extremâ necessitate, desperatis cœteroquin rebus omnibus, implorare non liceat. (iii). Addunt etiam nonnulli, brevioribus limitibus circumscribendam ejusmodi societatem esse, & sedulò cavendum, ne nimia commixtio contagium afferat infirmis.

§. 10. In controversiam prætereâ vocatur & illud: Num Principi Christiano pro sui suorumve defensione, cum Principe infideli, veluti ipso Turcâ, contra Principem & quidem Christianum, fœdus ferire liceat, vel si ab aliquo Principe Christiano præmatur, auxilium petere? (kkk). Ægerrimè sanè tulit CAROLUS V. Imperator, cum intellexisset Franciscum primum Gallia Regem cum Turcæ Imperatore fœdus contraxisse, proindeq; illum non minùs quàm Turcam ipsum pro communi Christianorum hoste habendum constituit in *Recess. Spirens. d. Anno 1544. §. und demnach/versic. und diemell/ & §. So adhten wir.* Contrahendo sanè amicitiam cum inimicis, præsumitur & ipse inimicus factus *l. liberi 28 in illis verbis: vel inimicis suis suas amicitias copulavit, C. de inoffic. testam.* Paria etiam videntur esse inimicum & amicum inimicis, propterea quod similis quis præsumitur illis, cum quibus illi est amicitia, consuetudo & familiaritas. Nec dubium, quin illi suæ potius utilitati, & salutis inserviant, quàm alienæ; ac premente hostium metu, aut victoriæ laudem prædamq; sibi tribuant, aut fugæ latebras quærant. Sunt porrò ejusmodi fœdera quoq; admodum periculosa, cum occasione mutandæ religionis præbeant, raroq; apud infideles fides inveniatur. Cæterû pro decidèda quæstione potiora videntur argumenta negantis quàm affirmantis sententiæ (III). Sed nulla inqvies inire possint fœdera? & numne culpandi ideo, quibus pacis jura & amicitia cum illis intercedunt? an furcis expellendi sunt, qui cum infidelibus

(III) *Vid. Rein King. lib. 2. class. 3. q. 5. ast. un. Hunnius de pactis c. 20. q. 4. Zepperus lib. 4. de Legibus Mosaicis, c. 6. Coler. de jur. Imp. Germ. concl. 77. König. part. 1. c. 4. n. 83. Otto de jur. publ. 6. 11. Besold. de fæd. c. 4.*

bus Turcis fœdera contrahere non verentur? Neq; adeo rigidi sumus, ut simpliciter cum infidelibus quibusvis illicita dicamus fœdera; sed hâc tamen conditione improbamus: si absit necessitasurgens & evidens. Hinc mediâ viâ cum **CËLSE MANCINO** [mmm] incedimus, cujus verba hæc sunt: *Ego semper arbitratus sum, si Principi Christiano bellum sit cum Principe etiam natura legis, ei non licere infidelium auxilio uti simpliciter loquendo; neq; pro sui tutela atq; defensione.* At verò si bellum justum sit infideli; tunc posset Christianus Princeps contra infideles auxilio infidelium uti. Ex quibus hæc duo notanda: (1) quod contra fideles & sic contra Religionem vel Christum illicita sint fœdera cum impiis. Ne si pangantur fœdera, Principi obtingat, quod **FRANCISCO I.** Galliarum Regi jamjam morituro exclamanti: *Perii, heu perii, qui volui esse fœderatus ei, qui est hostis Christiani nominis.* Cardinali Guisio consolationem ex sacris litteris suppetenti respondisse fertur [nnn]: *omnis misericordia mihi clausa est; qui ut emuli mei vel gloriam infuscarem, vel injuriam vindicarem, fœdus pepigi cum Turca, & Christianorum capita tanquam armenta ad Mahometanam servitutem vivus vidensq; passus sum abigi.* [2] Quod contra infideles alios licita sint necessitate urgente. Ejusmodi ergo fœdera nō simpliciter improbantur; sed tum demum, quando absque ulla legitima causa quidam in fœdus descendunt cum infidelibus; ac velut ad ludum jocumq; transiliunt.

§. II. Materia Fœderum sunt omnia ea, quæ ad Reipubl. salutem faciunt vel commodiorem conservationem. In genere tamen requirimus, ut sint res licitæ, legitimæ, possibiles, honestæ, ac legibus permissæ. [ooo] Quæ enim pacta contra leges & bonos mores fiunt & præstiti impossibilia sunt, obligandi vim habere non possunt, imò omnes contractus & omnes conditiones, quæ turpem continent causam, aut ad delinquendum invitant, quæ fiunt conscientiam contradicente & legibus prohibentibus, non modò inutiles esse, sed & planè nullos, & pro infectis haberi, indubitati juris est. In specie autem fœdera contra

B 2

hi so:

(mmm) *Celsus Mancin. cap. 18. in tract. de juribus Principatum lib. 6. fol. 253.*

(nnn) *Sleidanus lib. 15. Comm. pag. 332.*

**MATERIA
CIRCA
QUAM, SIVE
OBJECTUM.**

(ooo) *Dn. Lysseus in disp. de Fœd. §. 7. Braudl. de c. 13. p. 214.*

(ppp) Bodin.
lib. 1. de Re-
publ. c. 6. n. 580.

Hænon. d. disp.

Pol. ult. th. 29.

VVar. ab E-

renb. d. c. 2. p.

188. Besold. de

Fœd. c. 5. n. 20.

seq. König. d.

cap. 5. n. 155.

FOEDERUM

CONDITIO-

NES, ATQUE

FORMA.

(qqq) Petr.

Fab. lib. 1. Se-

mestr. c. 7. ar-

gumento l. 7.

§. 1. ff. de capt.

& de post.

Thiof. de Re-

publ. lib. II. c. 4.

Cujac. lib. 1.

obs. 23. & 27.

Otto, dict. loc.

c. 11.

Mantic. l. 27.

de tacit. con-

sent. tit. 7. n.

10.

Keckerman.

lib. 1. Syst. Pol.

c. 24. p. 190.

(rrr) Arnisaus

de jure Majest.

c. 4. n. 8. Val.

Förster. de *

hi solent vel de Religione, vel de mutuis auxiliis, vel de commerciis, vel aliis Rempubl. & publicam rem concernentibus. Atque huc pertinent Conditiones Fœderum, de quibus etiam pauca quædam subnectemus, siquidem & ea debent esse honestæ, æquæ, possibiles: item certæ ac perspicuæ, [ppp], ut callidas interpretationes haud admittant.

§. 12. Conditiones illæ, sub quibus Fœdera contrahuntur, aut sunt æquales, aut inæquales [qqq]. Æquales sunt, quum pari jure ac lege in fœdus & amicitiam veniunt. Unde Fœdus hoc vel est in eadem re, vel simili. *In eadem re*; ut in mutuâ defensione; & sic omninò æquale est. *In simili*; ut quum una Respubl. defensionem & periculum, altera pecuniam & comæatum subministratio- nem æquivalentem promittit. Inæquales conditiones sunt, quum non tantum, quantum ab unâ parte promissum est, ab alterâ expectatur: cujusmodi Fœdus est vel inter Patronos & Clientes, & dicitur *Fœdus Clientelare* sive *protectio- nis*, *Schutz und Schirms Berechtigkeist*. [rrr], quod alter alterius defensionem, & is vicissim mutua obsequii tenetur relatione. Clientela enim nihil aliud hodiè est, quàm gratuita & confœderata sociatio ex justa & probabili causa inita, quâ liber populus alterius majestatem comiter observare tenetur, ut ab injuriâ potentiorum tutior esse possit (sss). Vel inter Principem & ejus Tributarios, & vocatur *Fœdus miserabile*. Atque hoc Doctores improprium appellant, seu quasi Fœdus. Forma denique Fœderum ipsa est pactio sive obligatio. Quò pertinent Ceremoniæ ac Solemnitates, quæ apud varias Gentes variæ fuerunt. *Romanorum* morem refert Livius lib. 1. c. 24. Apud quos Fœdalis ex jussu Regis sumtâ herbâ purâ seu sanctâ, quam sagmina vocabant, feriebat porcâ filice, dicens: Sic â Jove feriatur is, qui sanctum hoc fregerit fœdus, ut ego hanc

* *jurisdic. Rom. part. 2. n. 175. Keckerm. dict. c. 24. p. 391. seq. Besold. d. c. 5. n. 7. Kirch. disp. 7. th. 2. (sss) Braudlachs Epist. Jurispr. Publ. c. 3. pag. m. 216. VVarem. lib. 1. c. 4. Bodin. de Rep. l. 1. c. 9. n. 108. Grotius de antiqvit. Batav. c. 3.*

hanc porcā ferio. Hinc *Claudius Caesar* cum Regibus
 Fœdus in foro icit, porcā cæsa, & veterē Fœcialium præ-
 fatione adhibita. Extant & hodiè denarii argentei, quos
 ab Italicis populis, quo tempore bellum Marficum motū
 est, cusos esse, facile constat. In alterā namque parte
 conspicitur *imago Italiae, capite laureato*; in alterā *conju-*
rati, & in medio, *unus, qui porcā sustinet*; cuius immolati-
 one Fœdera ab antiquis fieri solita, indicat quoque illud
 Virgilit (ttt) - *Et cæsa jungebant fœdera porcā*; nec non illud
 Ciceronis (uuu): *In eo fœdere, quod factū est quondā cum Sam-*
nitibus, quidam adolescens Nobilis porcā sustinuit, jussu Impe-
ratoris. Scythæ verò hoc modo fœdus sanciebant: *Infuso in*
grandem calicem vino, commiscebant eorum sanguinem, qui fe-
rrent fœdus, percutientes cultello, aut incidentes gladio aliquan-
tulū corporis; deinde in calice tangebant sagittas, securim, jaculū:
hæc simul atque fecissent, sese multis verbis devoentes, poculum
evacuare, non modò ii qui fœdus faciebant, sed etiam comites il-
li, qui erant maxime dignitatis (xxx). Fœdus firmantes *Medi*
 & *Arabes*, missum è leviter vulneratis brachiis aut polli-
 cibus sanguinē invicem lambebant. (yyy) *Baucæ* feriebāt
 fœdus super occultam fossam, & quoad humus ea ita se
 haberet, tamdiu fœdus in eā regione ratum fore sentie-
 bant. (zzz). *Pannoni, Tartari*, & alii populi alium adhi-
 buerunt morem (aaaa). Duo autem maximè insignia
 Fœderis & amicitiae Symbola apud Antiquos fuerunt, Pa-
 nis nimirum & Sal, quorum quidem usu & esu fœdera con-
 firmare solebant. Unum alimenti, alterum condimenti
 instar obtinet: utrumq; v. *φιλadelphίας* & benevolentiae
 tessera & signum est. Hinc *Macedones* patrio ritu fœdus,
 quod sanctissimum vellent haberi, sic inibant, ut panem
 gladio divisum uterq; libaret (bbb). Eandem apud *Mo-*
seos consuetudinem receptam esse testatur SIGISMUN-
 DUS BARO ab HERBERSTEIN (cccc). Sal non tantum
 in Gen

* (aaaa) Vid. *Avent. in Ann. Bojor. lib. 2. Cromer. rer. Pol.*
lib. 30. Polydor Vergilius de invent. rer. lib. 2. c. 15. Stück. lib. 1. An-
tiq. c. 30. (bbb) Curt. lib. 8. Cæsar. Rhod. lib. 28. Antiq. c. 15.
 (cccc) *Sigism. Baro ab Herberstein. in descript. Mosc.*

SOLEMNITATES A-
 PUD VARI-
 OS VARIÆ.
 (ttt) *Virg. lib.*
8. v. 641.
 (uuu) *Cic. lib.*
2. de Invent.
cap. 30.

(xxx) *Herodot.*
lib. 4. Solin.
cap. 35. Pomp.
Mela lib. 2.
Geogr. pag. 42.
Alex. ab Ale-
xand. lib. 5.
Gen. dier. c. 3.
Camerar. cent.
2. hor. subcis.
c. 87.

(yyy) *Terzull.*
in Apologet. 6.
Tacit. in Ner.
Salustius in
Catilin. Conf.
Valer. Max.
lib. 9. c. 11.

(zzz) *Herod-*
ot. lib. 3. p.
 160. *

(dddd) *Plin.*
lib. 31. c. 7. Ti-
bull. el. 4. lib. 3.
Horat. 3. Odat.
23.
(eeee) *Levit.*
2. v. 13. Num.
18.

(fff) *Bodin. de*
Rep. lib. 5. cap.
6.

in Gentilium sacrificiis adhibitum esse comprobat PLINIUS (dddd); sed etiam gentis Israëliticæ (eeee). Quod tum vitæ morumq; puritatem, tum divini Fœderis cum isto populo firmitatem & stabilitatem adumbrat. Quid autem hodie in usu, consule *Besold. lib. 2. Polit. c. 6. n. 31.* Plura enim adjicere, chartarum prohibet angustia.

§. 13. Fœderis Confirmationem quod spectat, juramento & solenni precatatione sive nominis divini invocatione fieri consuevit. Idque cum primis usitatum fuit apud eos, quorum fides sociandis suspecta. Hinc CAROLUS Burgundiorum Dux LUDOVICUM XI. Regem Galliarum, cui nihil credendum putavit, referente BODINO [fff], nova jurisjurandi religione obligavit. Alii insuper non contenti confirmatione per juramentum factâ, præcipuè si cum hostibus erat contrahendum, etiam obsides solebant rogare & recipere, ut in *Fœdere Chamborico* factum inter Gallum & MAURITIUM Electorem; ubi Gallo obsides dabantur Christophorus Dux Mechlenburgicus & Philippus Landgravius Hassiæ. Interdum & Castella oppidave munita, ut eo minus de Confœderatorum fide dubitare liceret. Quamvis itaque juramentum præcipuus Fœderatorum sit nexus, quippe quod plus faciat, quàm simplex promissio, veruntamen nõ adeò necessarium ducimus ad Fœderis confirmationem, sed sufficere putamus, si quis conventa se servaturum *per suam fidem*, vel cum clausula loco juramenti: *Ich will zwar nicht schwören / aber mich doch an Eynes Stat zuhalten verpflichtet /* promiserit. Accedit quod hodiè præcipuè *per nominis propriâ manufactam subscriptionem & insignium annexionem* non parum roboris pactis Fœderibus soleat accedere. Et ut firmiora & sanctiora sint Fœdera, sæpè in Senatu, vel in Curiâ majore, vel in Comitibus Optimatû Populiquè promulgantur. Nec subditorum sive Ordinum consilium in Fœderibus contrahendis negligendum est

est (gggg) : quum nullum firmitus Principibus sit praesidium subditorum benevolentia (hhhh). Cautionum omnium, quibus foedera firmantur, felicissima putatur, si ea, ad finitatem & propinquitatem contracta, jungantur (iiii) : nam & aperta bella hac ratione commodè sopiuntur.

§. 14. Panguntur autem Foedera vel perpetua vel temporaria. Quorum haec ad certum Reipubl. tempus vel ad confederati Principis excessum; illa, quamdiu Gentis nomen est, durant [kkkk]. Et huc referendum venit *Foedus hereditarium* [seu pactum Confraternitatis die *Erbvereinigung / Erbverbrüderung /*] quò cavetur, ut alterius stirpe extincta patrimonium ejus ad alterum certam successione lege perveniat. Quale inter Illustriss. DUCES SAXONIAE & LANDGRAVIOS HASSIAE Anno 1373. sancitum & Anno 1431. 1555. 1587. & 1614. renovatum insuper & à CAROLO IV. Anno 1373. RUDOLPHO II. Anno 1597. imò ab omnibus Imp. vigore Capitul. art. 4. confirmatum est (llll). Inter Duces Saxoniae & Hennebergicos anno 1554. Kal. Septemb. pactum, quorum nunc extinctorum Principatus ad Saxoniae Duces devolutus est. Plura silentio veneramus exempla, quae videri possunt apud Nobiliss. Dn. SCHÖNBÖRNERUM (mmmm), Easque pactiones Reipubl. utiles esse ostendit CL. Dn. NIC. REUSNERUS (nnnn) : 1. Quia sic familiarum senescentium splendor & dignitas conservatur. 2. Privatorum commodis hisce pactionibus prospectum est, ne illi alienis & peregrinis Dominis subiciantur. Siquidem satis deplorandum, videre antiqua Majorum praedia & castra devolvi ad exteros (oooo). 3. Et publica denique salus ejusmodi innititur confederationibus (pppp). Ad harum classem referre etiam solent *Ganerbinatus*, qui nihil aliud sunt quam societates & confederationes Nobilium excellentiorum sui defendendi causa initae adversus latrones, qui tunc temporis homines undique infestabant.

C

Cujus

(pppp) *Andr. Knichen. d. c. 52. n. 78. seqq. Heig. lib. 1. q. 2. p. 23. n. 24. Gail. l. 1. obs. 127. n. 5. Chassan. in casat. glor. mundi part. 5. Conc. 23. n. 107.*

(gggg) *Eberh. a. V. Veihe d. lib.*

1. c. 2. n. 223.

Bodin. d. l. 5.

c. 6.

(hhhh) *Li. 8.*

lib. 8. Senec. lib.

1. de Clem.

(iiii) *Nicol.*

Bers. de pact.

famil. cap. 6. p.

166.

Besold. de Fod.

c. 5. n. 5. & c. 6.

n. 3. Bod. loc.

cit. p. 906. seq.

(kkkk) *Kirch-*

ner. de Ref.

disp. 17. Besold.

d. l. h. 19.

(llll) *Chytrano*

in Chron. Saxo

lib. 18. f. 534.

V. Varem.

ab Erenb.

lib. 1. c. 2. n. 26.

Knichen. de

jur. Sax. Verb.

Electorum c. 2.

n. 73. seqq.

(mmmm)

Schönbörn. lib.

2. cap. 13. p. 157.

m. 157.

(nnnn) *Reus-*

ner. lib. 1. Con-

sil. 7. n. 34.

(oooo) *l. 38. ff.*

de rei confed.

l. 22. c. de ad-

minist. c. 1. c. 1.

(qqqq) *Rit-*
serhus. in
Partit. Feud.
lib. 1. c. 17. p.
 257.
 (rrrr) *Conferē-*
tur N. A. An.
 1500. *in Comi-*
sis August.
 & *Vformat.*
 An. 1495. *Item*
August. 1548.
Videatur &
Ordinatio Ca-
mera 1555.
Add. Paur-
meister. lib. 2.
Jurisd. c. 8.
Först. de suc. c. 1.
 4. l. 24. *Vult. de*
Feud. c. 9.
 (ssss) *Bodin. d.*
lib. 5. c. 6.
Conf. Du. D.
Vendelerus
d. l. pag. m. 360.
 & *Besoldm 1.*
 c. 6. 29.

**FINIS
 FOEDERUM**

(eeee) *B. Carp-*
zov. in Comm.
ad L. R. cap. 9.
 n. 17.

Cujus rei originem DN. D. RITTERSHUSIUS antiquita-
 tis solertissimus observator, ad ea refert tempora, quibus
 in armis jus positum erat, zu der Zeit/da das Faust-Recht
 im Schwange ginge. Ubi ejusmodi fraternitates certis san-
 citæ fuerunt legibus, quas appellabant den Burgfrieden.
 (rrrr). Sed ut redeamus, unde quasi divertimus, *Fœdera*
Temporaria ita sunt constituta, ut ad aliquod tantummodò
 tempus durent, quod vel expressum & certo annorum nu-
 mero determinatum, quibus elapsis, aut omnis cessat ob-
 ligatio aut mutuo consensu de novo sunt renovanda &
 confirmanda; vel tamdiu vim suam sit habiturum,
 quamdiu Principes confœderati vixerint, alterutro
 autem mortuo dirimuntur, sæpe tamen Principes,
 qui cum populis fœdus ferunt, non tantum quamdiu
 vixerint, sed etiam ut se mortuis in aliquot amplius annos
 tres quatuorve amicitia continuari possit cavere consue-
 verunt, ut in Fœderibus Francorum cum Helvetiis factum
 memorat morum ille censor & Gallorum Politicus insi-
 gnis BODINIUS (ssss). *Perpetua*, alioquin *æterna* dicta,
 ad posteros etiam transeunt & in perpetuum obligant. E-
 braei societates firmissimas appellabāt *Fœdera Salis*, i. e. sem-
 piterna, quòd nihil eorum, quæ concreta ex Elementis,
 Sale sit incorruptius: & Romanos omnibus suis Fœderibus
 æternitatem imposuisse legimus. Sic cum Latinis amicitia
 contraxerunt, tamdiu duraturam, donec cœlū terraq; eundem
 subirent statum. Hæc autem Fœdera etsi per se renovatio-
 ne opus non habeant, maximè tamen consultum videtur,
 si eorundem rati habitio à succedentibus exigatur, ne isti
 pacto Antecessorum se non obligari forsitan existiment.

§ 16. Finis Fœderum in genere est conjunctio ani-
 morum & Principum ac populorum consociatio &
 in unum corpus coalitio. In specie verò ille con-
 sistit in Religionis vel Regionis defensione. Sic *Fœ-*
derus Schmalcaldicum anno 1530. à Statibus Imperii Protestan-
 tibus ob Religionem contractum esse testatur Incompa-
 rabilis CARPZOVIVS, Jctus consummatissimus & im-
 mortalitate, quâ nunc fruitur, dignissimus (tttt). Item in
 Com

Commerciis & negotiationibus, ut liceat sine impedi-
 mento negotiari, & liberè mercaturam quarundam rerū,
 aut omnium ultro citroq; exercere. Quale inter Dantiscū
 & Thuronium; & quale Hanseaticæ Civitates in aliis re-
 gnis tenuerunt. Londini in Anglia; Burgis in Flandria;
 Bergæ in Norrvvegia & in Russia Neogardiæ. (uuuu). Ta-
 le & Turcæ ab Antvverp. petierunt, ut XIX. mercatorum
 collegium ipsis permittere vellent. (xxxx). Fœdus de-
 fensionis nihil aliud est, quàm quod contrahitur propter
 mutua auxilia præstanda; Idq; propterea, quia defensio
 omni jure licita (yyy), & quidem Divino *Lev. 19 v. 18. Matth.*
22. v. 30. tale Josua cum Gibeonitis Jos. 9. David cum Simri 2.
Sam. 5. Joab cum militum præfectis, 2. Reg. 11. &c. Naturali l.
1. §. cum arietes, ff. si quadr. pauper. fec. (zzzz). Jure gentium
l. 3. ff. de j. & j. (aaaa) Civili *l. 45. §. penult. ff. ad L. Aquil. l. 1.*
C. unde vi. Canonico c. 2. 3. 18. Extr. de Homicidio. (bbbb).
 Mutuâ itaque animorum conjunctione alter alteri confœ-
 deratorum indiscrimine succurrat necessum est. Quod
 qui negant, malè pereant, & Bartolum propterea in in-
 ferno cruciari Baldus confidenter asserit.

§. 17. Effectus deniq; in fide, ceu omnium Fœde-
 rum fundamento & basi, consistit. Nec non in mutuâ
 confœderatorum observantiâ, quâ secundum verba pro-
 missionis fidem datam servare, & auxilium promissum
 præstare tenentur. (ccccc). Sapienter omninò Laco
 ille Agesilaus censebat: eos, qui perjurii sese astringerent, &
 homines à suis rebus alienare, & Deum sibi iratum reddere: E-
 contra, servatâ religione confirmare res humanas, quod cum
 his & Deorum faceret Numen, & homines iis maximè studere
 consuessent, quos conservare fidem viderent. Uti de eo me-
 moriæ prodidit CORNELIUS NEPOS (ddddd). Etenim
 ut Poëta canit:

Non bove mactato celestia Numina gaudent;

Sed quæ præstanda est, & sine teste, fide.

Fidem ergò non modò inviolatam tueri oportet, sed et-
 iam ab omni suspicione remotam. Quæ res, opinor,

C 2

Roma-

(uuuu) Chytr.
 in Saxon. lib.

23.

(xxxx) Besold.
 clas. 1. diss. Pol.
 11. th. 22.

(yyy) Gailius
 lib. 1. de pac.
 publ. c. 16.

n. 6. VVar. ab
 Erenb. lib. 1. c.
 2. n. 18.

(zzzz) Gove-
 an. lib. 1. Vari-
 ar. lect. c. 20.

(aaaa) Boce-
 rus de duello c.
 18. n. 18.

(bbbb) Vid.
 Besold. de jure
 fœd. c. 1. VVa-

remund. lib. 1.
 c. 2. n. 906.

EFFECTUS.
 (ccccc) Schön-
 born. d. lit. 4.

Pol. c. 37. pag.
 m. 473. seqq.
 Brandlachs.

Epit. Jurispr.
 Publ. 1. c. 1. p.
 215. Avenar.

Coll. Pol. diss.
 12. th. 28.
 (ddddd) Corn.

Nep. in Vita
 Agesilai c. 2.
 n. 4.

(eeee) Livius
lib. 1. cap. 21.
(ffff) Florus
lib. 2. cap. 6.
(gggg) V. P.
vcm. ab Erenb.
d. tr. de fæd. c. 3.
p. 32.

(hhhh) Florus
lib. 1. cap. 3.

(iiii) Plinius
lib. 37. cap. 4.
(kkkk) Ari-
stoteles ad A-
lexand. c. 18.
Videatur Er-
mergin Valerio
Max. Christi-
ano lib. 4. cap.
9. Schönborn.
loc. cit. p. 474.
Besoldus de
fæd. c. 7.
(llll) 2. Reg.
21.
(mmmm)
4. Reg. 25. & 2.
Paral. 36.

Romanos induxit, ut Fidem, quædam Deam aliquam, in Capito-
lino Jovis vicinam esse vellent. Quin jam olim vetustissimis
temporibus Numa fidei solenne instituerat: ad cujus sacrarium
flamines bigi, currum arcuato vehi oportebat, manus ad digitos
usque involuta, rem divinam facere: significantes, fidem tutan-
dam, sedemque ejus etiam in dextris sacratam esse, (eeee). Ac-
coluit sane gens ista eam sanctissimè. Summa, inquit
FLORUS (ffff), Fœderum Romanis religio est. Cui subscri-
bit WAREM, ab ERENBERG (ggggg), contractus Fœ-
derum, inquit, erant simplicissimi apud Romanos, & tamè
firmiores nostris juramento confirmatis; id quod deinceps de-
monstrat.

§. 18. Quam severè etiam in eos, qui Fœdera ne-
glectui habuissent, animadverterint, docet Cicero cum
alibi, tum præcipuè in 5. Verr. Ut nulla tam gravis ex-
cogitari possit coercitio, quæ non dignè ruptores isti affi-
ciantur. Quo fine Tullus Hostilius ruptorem Fœderis
Metium Suffetium religatum, inter duos currus, pernici-
bus equis distraxit (hhhhh). Quia ut Adamas, si frangi
contingat malleis, in minutissimas disilit crustas, adeo
ut vix oculis cerni queant; ita arctissima necessitudo in
summam vertitur simultatem, si quando contingit dirimi
(iiii). Et semper, quasi divina necessitate per-
juris istis adjuncta poena, ut & divinam ultionem
& humanam infamiam incurrant (kkkkk). Notum
hoc est ex historia Saulis, cujus posteritas ob violatam à
Saule fidem Gibeonitis quondam à Josua datam, in cru-
cem est acta (lllll). Notum ex historia Zedechiæ Regis,
qui fidei datæ & jurejurando confirmatæ immemor, ubi
cum Ægyptiorum, Ammonitarum, Moabitarum & Idu-
mæorum Regibus, adversus Nabuchodonosorem conju-
rasset; post triste internecionis liberorum suorum specta-
culum exoculatus, catenisque vinctus, Babylonem abductus,
regnum unà cum urbe & templo perdidit (mmmmm).
Notum denique hoc ex funestissimâ & luctuosissimâ Chri-
stianorum clade, ad Varnam acceptâ, cui causam præbuit
rescis-

rescissio Fœderis, ex instinctu Juliani Cardinalis Legati Pontificii, negantis valere juramentum, Papâ inconsulto cum hostibus religionis percussum. Nimirum decennalis pax, inter Ladislaum Ungariæ, & Amuratem, Turcarum Reges, erat sancita, & jurejurando, nostris in Evāgelio, illis in Alcorano firmata. Amurates itaq; cum suos in pugna Varnensi à Ladislao Rege, qui violato fœdere prior bellum fecerat, non sine magnâ cæde fugari conspiceretur, ad expianda fidei violatæ piacula, ad ulciscendam Christianorum perfidiam, & ad vindicandum jus rescissæ pacis, depromptum è sinu codicem initi sanctissimè fœderis explicuit, intentisq; in cœlum oculis, ingeminans: *Hæc sunt (dixit) Christe crucifixe fœdera, quæ Christiani tui mecum percussere, per numen tuum sanctè jurarunt, datamq; sub nomine tuo fidem perfidè violarunt. Nunc Christe, si tu es Deus, ut ajunt, & nos hallucinamur, tuas measq; hæc injurias ulciscere; & his, qui nomen tuum nondum agnovère, violatæ fidei pœnas ostende.* Vix his dictis pugna, quæ primùm anceps, inclinare cœpit, & primùm Proceres, Episcopi, Varadiensis & Agriensis mox Julianus Legatus, fœderis violati svalor & *ἰαδύχ* cecidère: postremò Rex ipse Ladislaus telorum sylvâ inter confertissimos hostes prostratus est; cujus caput abscissum, hastæq; adfixum, Amurates pro vallo statuit, his vocibus concitatis: *Tales justus Deus poenas, ex auditis Turcarum imprecationibus, à perfidis Christianis exigit.* (nnnnn) Hoc exemplo Principes, & quotquot Fœdera atq; convèntiones ineunt, meritò commoveri debent; ut divinæ vindictæ memores, nomine Dei omnipotentis fraudulenter, aut compendio quæsito, non abutantur; utpote qui non inultum sinit sui nominis abusum.

§. 19. Fœdera igitur justis de causis semel inita absque urgente necessitate dissolvenda non sunt; sed firmiter sanctèq; tenenda (ooooo). Id quod requirit tam Jus divinum, fidem hosti datam, inviolatam servare man-

C 3

dans,

(nnnnn) Bon-
finus lib. 6. de
rebus Ungari-
cis cap. 3. Chata-
condylas lib. 7.
Jovius lib. 2.
Abrahami de
la Faye hist.
pol. histor. p.
m. 170. seq.

(ooooo) Besol-
dus lib. 2. Polit.
c. 6. §. 39.
VVar. ab Eren-
berg. in Medit.
pro Fœder. Rô-
nig. part. 1.
Pol. 6. §.

(ppppp) Exod.
20. & 7. Lev. 19.
v. 11. & 12.
Rom. 3. & 24.
Matth. 5. & 35.
(qqqqq) arg. l.
i. ff. de pact. &
l. i. ff. de constis.
pecun.

(rrrrr) l. 5. C. de
obl. & act. l. 46.
ff. de pact. Vid.
Helf. Ulr. Hun-
nius in Resol.
Jur. Civ. lib. 1.
tr. 1. q. 6. & 7.
tr. in tr. de pa-
ctis c. 3. q. 14. fol.
271.

(sssss) B. Pa-
rens meus de
fideratiss. disp.
de Magistr.
Polit. q. 12. &
B. Gerhard, in
Locc. Theol.
Tom. 6. pag. m.
804.

(ttttt) Brand-
lacht. d. Epit.
J. P. c. 1. p. 216.
Avenar. disp.
12. Coll. Pol. th.
29. Grotius d.
cap. 15. num. 15.

dans (ppppp); quàm Naturale, ne data fides frangatur, dictitans. Hoc enim fieri non potest, quin violetur veritas, fidelitas, ac justitia. Veritate enim quis obligatur, ut quod promittit, sincero animo promittat, nisi mendax audire velit. Fidelitas urget, ut quod promissum est, ipso opere impleatur, ne perfidię vitium imputetur. Justitia deniq; suo quodam jure poscit, ut quis illud, quod alteri pacificando promissit, exequatur. Et cum nihil humanę fidei conveniat magis, quàm ut ea, quę placuerunt & porro placeant (qqqqq); cum etiam ea, quę initio ante conventionem voluntatis erant, postea per contractum & foedus & obligationem, quę in eo semper datur, fiant necessitatis, & revocari & rescindi sine alterius consensu non possint (rrrrr); igitur etiam Princeps vel populus, si à Foedere legitimo temerè recesserit, à perfidię scelere absolvi non poterit, quamvis etiam vi & metu ad talem transactionem faciendam fuerit adactus. Pluribus id ostendimus in *Spicilegio nostro Znlnudlow practicoře secundo*, Znlnu. 2. Monemus tamen, quòd jure à Foedere recedat is, cui foedus ex alterà parte non est servatum, sed prius violatum, vel ut violaretur, aperte tentatum. (sssss). Foedus enim secundum Auctores (ttttt), justè dissolvi potest vel per voluntatem utrarumq; partium, tempore scilicet elapso; vel circumstantiis ejus cessantibus, vel mutuo confœderatorum dissensu, vel etiam alterà parte foedus atrociter violante. In eos igitur, qui per justam rationem à Foedere discedunt, nihil temerè statuendum est arg. l. 14. 15. & 16. ff. pro Soc. Atque hæc sunt, quę fudimus potius, quàm scripsimus. Multa poterant addi, quę de industria omisimus; plura immutari; hoc tamen Typi negabant, quibus, ut primum aliquid in schedas effusum, tradendum erat. Quod spero abunde conciliabit veniam; nec minus & temporis, quod & aliis mihi destinandum fuit operis, & hujus chartę valdè angusta angustia. Finem faciat solennis illa Beatissimorum Martyrum formula:

DEO GRATIAS!

Fœdera sancta Deus Cœli fundavit ubiq;
Nil in natura fœderis impos agit.
Omnia, quæ mundus fovet, arcto fœdere constant,
Legeq; divina sunt bene juncta sibi.
Fœdere res hominum florent, sine fœdere langvent,
Vis unita hominum fortior esse solet.
Propterea Reges populorum fœdera magni
Censent, terrarum his fata secunda movent.
Talia proponis nunc, PRÆCLARISSIME SCHARFI,
Dum de fœderibus differis arte bonis.
Nobile sic Nomen Genitoris rite tueri
Conaris, Deus his dicat in usq; bene!

*Hic CL. DN. ADJUNCTO feliciores in
omnibus successus prec.*

Johannes Deutschmann / D.

Nunc iterum cathedram scandis, Clarissime Scharfi,
Adjunctos inter sis mancasq; viros.
Hinc multi summis studiis gratantur amici,
Et Patrem & Natum mille per altra ferunt.
Perge tuas Musas, pietatem perge dietim;
Non erit ingenii fama sepulta tui.

*Ita ex animo gratulatur optimo
optimi Parentis Filio*

Michael Wendelerius,

D. & P. P.

Conscendis cathedram, Müllerere, ac pangere justa
Fœdera conveniat quâ ratione, doces.
Scharfius istud opus. Magni Patris æmula proles
Dirigit, & tibi dux ac moderator adest.
Gratulor, ac Vobis successus opto supernè
Felicis, quoniam carus uterq; mihi.

Michael Valtberus, P. P.

Fœdata multo quando livent iugera
Cruore, & albent ossibus,
Murisq; sulcos duxit hostis insolens,
Pacemq; jam pars utraq;
Pertusa tristes Martis efferi minas
Fausito reposeit omine:
Firmo coitur hinc & hinc coagulo,
Adamantinoq; vinculo
(FOEDUS vocatur) colligantur pectora
Rumpenda nullis seculis.
It fœcialis, atq; poscit sagmina,
Rex, pura, dicit, tollito.
Sup ista grandi sternitur saxo, Patrio
Quod dextra patrati levat,
Perennis obses pacis, atq; mutui
Non vana amoris tessera.
Cur ergo Vobis apta Paci nomina
Confibulandæ, prælia,
Sed incruenta & eruditis unice
Cernenda telis suggerunt?
Quis Vos tumultus jussit inter fœdera
Sancita ritè quarere?
Quin ite, Amici, ô ite, dextras jungite!
Sacra abstinete fœdera
Turbate rixis, ac duello fomitem
Alium erudito sumite.
Erro. Per ipsa quaritur Pax prælia
Fœdusq; factionibus:
Exerite tela, fortiter collidite
(Nemo improbabit) dexteras.
Jam post triumphos Cynthius, post fœdera
Prævisa verbenam parat.

Autogedias f.

Sam. Benedictus Carpzov,

Poët. Prof. Publ.

63158

AB 63158

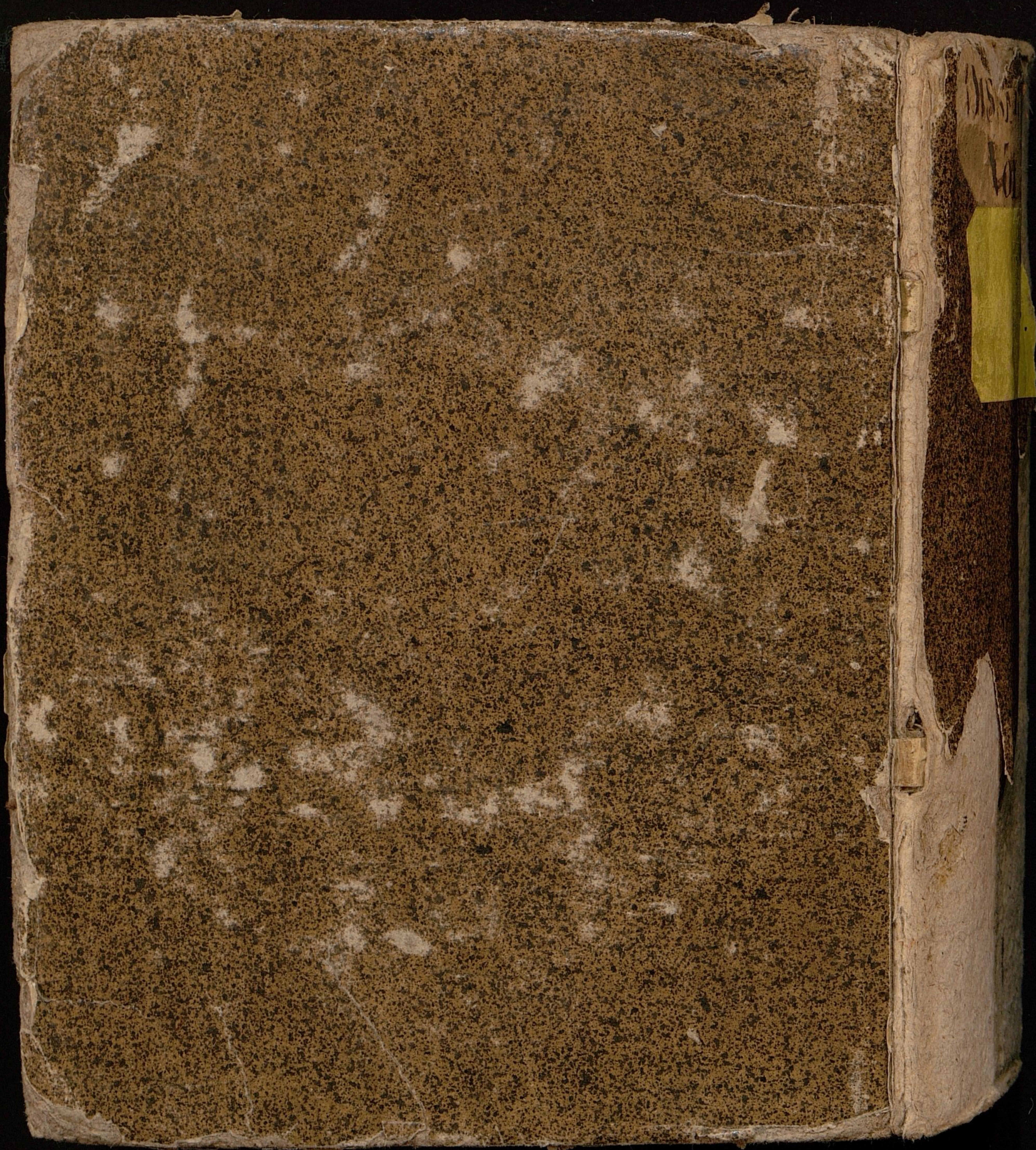
ULB Halle 3
002 422 263

86

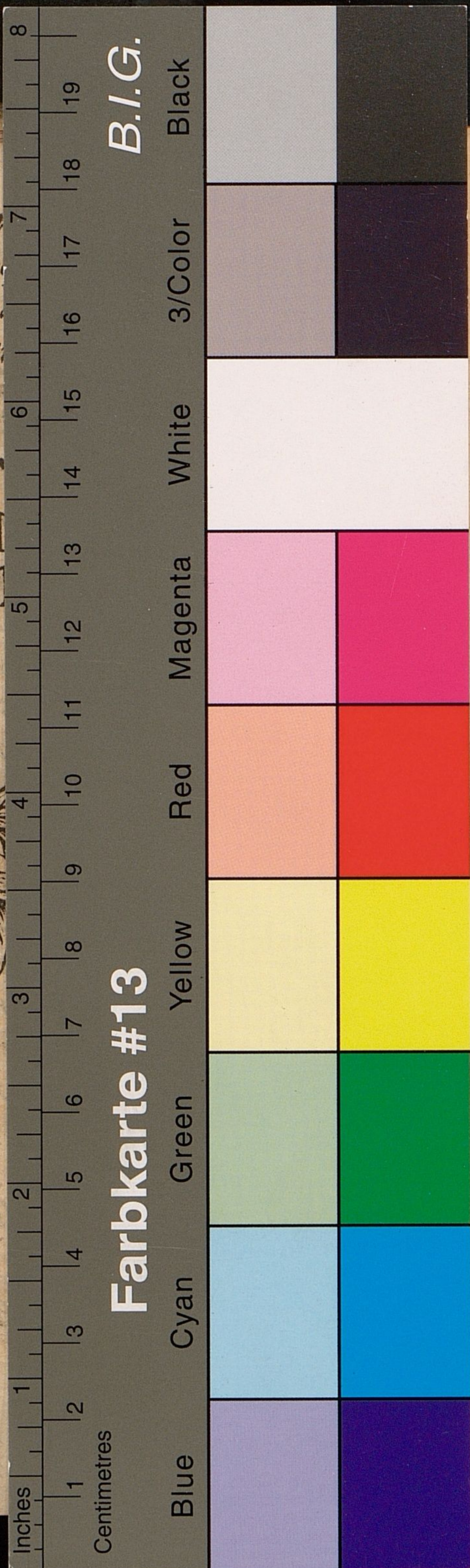
VD 17

118
V

XXX

21

DE FOEDERIBUS
DISSERTATIONEM POLITICAM
SUB AUSPICIIS DIVINI NUMINIS
MORE INSTITUTOQUE MAJORUM
PRO LOCO

*IN AMPLISS. FACULTATE PHILOSOPHICA
BENEVOLE SIBI ASSIGNATO*

P. P.

M. JO. FRIDERICUS SCHARFIUS,

RESPONDENTE

M. JOHANNE MÜLLERO,

HAUSVALDÄ-LUSATO, ELECTORAL. ALUMNO
AD D. XXI. MENS. JUNII, HORIS SOLEMNIBUS
VENTILANDAM.

WITTEBERGÆ,
LITERIS EXCUDEBAT JOHANNES HAKE.
c19. 19c. LXX.